

סיום שנה

מדריכות פדגוגיות: רחל שפיגלר, לילך שטיינברג

מרכזת המסלול: אורנה שניידר

ראש החוג: ד"ר ניצה דורי

דבר מרכזת המסלול

אני עומדים בסיומה של עוד שנת לימודים. סיום שנת לימודים מזמן אימון בהתמודדות עם פרידה ושינוי, לקראת כניסה לחודשיים של ניתוק מהמסגרת החינוכית. סיום שנה"ל תוחם מסגרת זמן שרירותית ומלאכותית, הכרוך בסיכום הישגים ועשיות. ואם בילדים אנו עוסקות, אזי בעיקר פרידה מהגן, מהסייעת, מהחברים ומהמסגרת המוכרת בה צעד הילד בביטחון מידי יום במשך שנה שלמה. תהליך הסיום יש להקדיש זמן, מחשבה ועיבוד ועל כן דורש הכנה מראש. גיליון זה יוקדש לנושא הפרידה מגן הילדים. נבחן את ההיבטים הפסיכולוגיים לצד ההיבטים הדידקטיים. יועלו הצעות לפעילויות שיסייעו להקל על הילד לעבור את תהליך הפרידה בצורה רכה יותר ומוצלחת.

שלום לגן, שלום לגננת...

יחד עם זאת, פחדי פרידה הם חלק בלתי נפרד מתהליכים של צמיחה וגדילה. הדי הפרידה המאיימת של האם מן התינוק בגיל הרך מתעוררים מחדש בכל פרידה במעברים הבלתי נמנעים מהבית לגן, לבית הספר, לכתה חדשה, לצבא, לשכונה חדשה, לעיר אחרת וכיו"ב.

ההנחה היא שאם יתרחש תהליך הפרידה בצורה נכונה, שלב הסיום והפרידה יהוו גם הזדמנות להערכה עצמית, להסתכלות במה שהשגתי עד

כה, היכן אני עומד ביחס לתחילת תהליך שאני עובר, על מה אני רוצה להמשיך ולעבוד. המטרה, בעצם, לסייע לילדים לעבור את תקופת הפרידה בצורה רגועה, מדודה, כאשר אי הנוחות ממצב הפרידה תהיה מזערית. חשוב להיות ערים למספר תגובות האופייניות לתהליכי סיום ופרידה ומהוות למעשה שלבים בתהליך הפרידה:

1. דיכאון.
2. כעס על הגננת.
3. לבסוף – עבודה בונה והתמודדות עם הקושי להיפרד.

לפרידה ולחרדה הקשורה בה הרבה משמעויות אישיות. כתוצאה מפרידות אמיתיות או מדומות שקרו לאנשים בעבר, יש לחלקם תחושות של אובדן, המלוות ברגשות קשים כמו כעס, רגשי אשמה, דיכאון או הערכה עצמית נמוכה. החרדה מאובדן דמות משמעותית כמו מחנך, למשל, היא העברה של חרדה ורגשות אמביוולנטיים שהילדים חשים לגבי פרידה אפשרית מהוריהם.

במהלך החיים נוספות פרידות המותירות משקע של כאב, אכזבה ופחדי נטישה. החשש מפני הנטישה והפחד מאבדן אהבה ומתחושת הבדידות גורמים פעמים רבות לתחושה של חוסר ישע ובהגברת הצורך בתלות והגנה. החברה האנושית בנתה לעצמה דפוסי פרידה ברורים במצבי חיים שונים במטרה לעזור לפרט להתמודד עם פרידות.

בגן הפרידה מהגננת, מובילת הגן, היא הפרידה הקשה ביותר עבור הקבוצה, משום שאז מתממשים הפחדים מפני הנטישה ופרידה של דמויות הוריות (בניגוד לפרידות מחבר בקבוצה, היעדרות של חבר וכו'). אירועים אלו של פרידה מדמות מבוגרת משמעותית – מהווה גם הזדמנות טיפולית מיוחדת במינה.

ובעיקר – טקס הסיום הוא סמל הסיום עצמו. חשוב מאוד שלא נאחז באקט הסיום ונקפוץ היישר אל הצד הטקסי לפני שנעבד את המשמעויות של הפרידה שהוא מסמל.

א. לדבר על הפרידה, לשחזר פרידות קודמות ולבדוק כיצד תיפקדו במצבים אלו ובהתאם לכך להיעזר בדרכים יעילות או לשפר מה שהיה בעייתי.

ב. להתחבר לרגשות העולים במצבי פרידה – לתת להם לגיטימציה.

ג. לגייס כוחות לקראת השינוי העומד להתחולל – מה יישאר אתנו אחרי שהדמות המשמעותית תעזוב אותנו – מה אנחנו כבר יכולים לעשות, מה אנחנו כבר יודעים, כיצד נסתדר במצב הבא וכו'.

ד. לתעד את תהליך הפרידה, את התקופה שעברה ביומן, ספר גן, תצלומים, ציורים, הצגה, שיר וכו'. כדי שניתן יהיה לחזור ולהתבונן ולהתחבר אליו.

ה. לידע מה יהיה בהמשך ולעזור לילדים ולהכין אותם לתפקוד במצב המשתנה.

ו. לבצע את התהליך בצורה הדרגתית לאורך זמן סביר – לאפשר להתחבר, להביע תסכול או כעס או עצב, וללוות את הפרידה בתמיכה רגשית. חשוב, לא לדחות את התהליך לרגע האחרון או לדחוס אותו בפרק זמן קצר מדי כדי למנוע היווצרות עומס רגשי שלא יאפשר עיבוד הפרידה.

ז. להתכונן לקראת טקס הפרידה כחלק מתהליך הפרידה – לשתף את הילדים בהכנת התוכנית.

ח. להפוך את מסיבת הסיום למאורע משמעותי ומתחבר לצורכי הילדים בכדי לעזור להם להבין את סופיות התקופה ואת הפרידה.

ט. לצייד את הילדים בדרכי תקשורת לעתיד – תוכל להתקשר אלי, לכתוב, לבוא לבקר בגן.

כדאי לעקוב ולהתייחס בתהליכי פרידה למספר התנהגויות בעייתיות העלולות להופיע:

א. התכחשות – הבעת הפתעה כי שוכחים שעומדים לפני פרידה, ניסיון לתכנן המשך או ציפייה למפגשים נוספים.

ב. נסיגה – דפוסי תלות יתר בגננת, חזרה להתנהגויות בעייתיות שכבר נעלמו.

ג. בריחה – התנהגות הרסנית או אלימה כלפי חברי הקבוצה, המנחה, כלפי ציוד, כלפי פעילות,

ד. נטישת אחריות

ה. דחיית הגננת – שתלך כבר, לא צריכים אותנו.

ו. עבודת יתר – בתקווה להמשך, אי התמודדות עם האירוע.

ז. סירוב לעבוד – אי ציות להוראות, אפאתיות, מעורבות ואינטראקציה נמוכות וכו'.

לעיתים נדמה לנו שכאשר הפרידה מתוכננת וצפויה או רוטינית קל יותר להתמודד אתה, וקיימת נטייה ליחס חשיבות גדולה יותר להתמודדות במצב לא צפוי. אולם כדאי להיות ערים לעובדה שצוינה קודם לכן, כי לכל אדם ישנם משקעים מפרידות אחרות שעבר בחייו, אשר עלולים לצוץ במצב הפרידה הנוכחית – קלה ככל שתהיה בעינינו. חשוב לכן להיכנס לתוך עולמם הפנימי של הילדים ולנסות בעזרת פעילויות שונות לאפשר להם לעבור בצורה מתקנת את תהליך הפרידה הנוכחי.

פרידה תהליכית ומובנית לאורך תקופה תאפשר לילדים להתחבר לתחושת האובדן, לבטא את הכעס והעצב שהאובדן מעורר, לגייס כוחות להתמודדות עם מצב הפרידה, ולהתייחס לחיים שאחר הפרידה בתקווה ובציפייה.

רעיונות לפעילויות פרידה בגן הילדים / ניצה דורי

1. מזמינים ילד ואומרים לו לגשת לחבר הכי טוב שלו השנה בגן, לתת לו פרח מלאכותי ולהגיד לו: אתה החבר הכי טוב שלי בגן כי... ולהגיד את הסיבה. אחר כך הילד שקיבל את הפרח צריך ללכת לילד או לילדה אחרים בגן לתת להם את הפרח ולהגיד למה הוא או היא החברים הכי טובים שלו.
2. לפזר מספר חישוקים על הרצפה. בכל חישוק יהיה משהו שאני אוהב לעשות בחופשת הקיץ: בחישוק אחד יהיה ספר, בחישוק אחד תמונה של ים או בריכה, בחישוק אחר תמונה של אוכל או מסעדה וכו'. מזמינים ילדים כמספר החישוקים שיישבו כל אחד בחישוק האהוב עליו. כל ילד מזמין אליו לחישוק חבר אחר מהגן ושניהם יחד משני עברי החישוק עושים את התנועות השייכות לפעילות שמראה החישוק.

נפרדים מהגן / אלה בנען

אותנו בידע גם בעתיד, השירים ששרנו, הציורים שציירנו, העבודות שיצרנו, המיומנויות שרכשנו, הם הבסיס שאיתנו נעזוב, הם המתנה שאיתנו נסחוב, לכל מקום שנלך, לכל מקום שנגיע, נזכור שמהגן הזה הכל התחיל, מפה הכל הגיע.

השנה שהתחילה רק לפני מספר חודשים, סוגרת את שעריה באירוע מרשים. הילדים שהגיעו לגן צעירים חוששים, מסיימים היום בוגרים נחושים. הם גדלו כל כך במהלך התקופה, למדו והשכילו בשנה שחלפה, הוסיפו לגובה וגם במשקל, אך בעיקר ללב ולנשמה בכלל. מתינוקות ופעוטות צעירים הפכו ילדינו לבוגרים. זיכרונות מהגן בו בילינו בו כל השנה, ננצור בלבנו בפניה חמה, המשחקים ששיחקנו בהם בגינה, מונחים עכשיו בערמה בפניה, הספרים שקראנו ונזכור לתמיד, ילון

ספרים לילדים בנושא פרידה

"סוף הוא תמיד גם התחלה"

והצבים שעוררו התלהבות רבה. בהזדמנות של יעל ניאגו הגיעו אלינו הפרפרים דרך המחזה של תיאטרון בובות לצד הכנת פרפרים ופרחים צבעוניים. ובנות שנה א' הצליחו אף הן להכין פעילות יצירתית בהזדמנות של דפנה "כחומר ביד היוצר", פעילות פיסול ויצירה שהובילה לדיון במושג עצמאות וכן פעילות בהזדמנות של צפרירה "אח איזה חורף" סביב מוזיקה ותנועה. תודות גם למדריכות הפדגוגיות שסייעו רבות לארגון ולהפעלת הפעילות- לרחל שפיגלר וללילך שטיינברג. ולסיום תודות לרגינה שדאגה בכל הפעילות לצייד את הילדים בשקיות ממתקים טעימות.

השנה הסתיימה לה בהצלחה רבה תוכנית התרומה לקהילה "מסלול הגיל הרך עם הפנים לגנים". בזכות שיתוף הפעולה הפורה בין מרצות המסלול והסטודנטיות, סייענו להורים לבלות שעה איכותית עם ילדם. נוכחות ההורים ושיתוף הפעולה מצידם העידו בעד עצמם על הצלחת הפעילויות. פתחו את שנת הפעילות סטודנטיות שנה ג'. ביחד עם לאה נצרתי ניסו "לשקם" את יערות הכרמל בעזרת הכנת עצים אומנותיים לחגיגה שכולה צבע. בנות שנה ב' הכינו פעילות במדעים בהזדמנות של נורית רונן "בואו ליחות' וליהנות". הילדים ליטפו ולמדו על הארנבונים

ברכות מזל טוב

לרגל האירוסין:

ליעל שיטריט, לעטרה סופר, ולנטלי וקנין.

להולדת הבת:

לאסתר יעקוביאן.

ברכת הדרך

אנו מאחלים הצלחה רבה לסטודנטיות שנה ג' היוצאות בע"ה בשנה הבאה לראשית דרכן בהוראה. מי ייתן ותשכילו למצוא את הדרך החינוכית הראויה שתצמיח דור ילדים על בסיס כל הידע והכישורים שרכשתן בעמל רב במהלך הלימודים בכללה.

"אין אדם קונה שום מעלה, כי אם מתוכיותו,

מעצמותו המהותית הפנימית, ולא ממה שבא לו מבחוץ...

אמנם כאשר נתבונן נמצא,

שכל אדם משיג מהתורה והמצוות רק מה שיצפון בפנימיותו" (הראי"ה קוק).

בהיכר חופשה נעימה ויאלה

של הוראה מסולת גיל רך.